

**Protokół z XIV posiedzenia Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury
PAN w dniu 8 lutego 2024 roku**

Czternaste posiedzenie Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury odbyło się on-line w dniu 8 lutego 2024 roku o godzinie 10.00. Zebranie odbyło się w trybie zdalnym z wykorzystaniem aplikacji MS Teams. Protokolantem posiedzenia była prof. dr hab. Anna Wójcik.

Program posiedzenia

I. Część referatowa

1. Otwarcie posiedzenia.
2. Referat „Marikultura bałtycka – mrzonka czy realna perspektywa” – prof. ZUT dr hab. Jacek Sadowski (Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie).
3. Referat pt. „Jakość wody w Polsce, a dobrostan ryb” - dr hab. Monika Kowalska-Górska (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu).
4. Dyskusja.

II. Część ogólna

5. Przyjęcie porządku dziennego.
6. Powołanie Komisji Skrutacyjnej.
7. Przyjęcie protokołu z XIII posiedzenia.
8. Informacje Przewodniczących Komisji.
9. Wolne głosy i wnioski.
10. Zamknięcie posiedzenia.

Ad. I.

Przewodniczący prof. dr hab. Tomasz Szwaczkowski, otwierając posiedzenie, zarządził sprawdzenie obecności. Na posiedzeniu było obecnych 31 członków Komitetu oraz dwoje zaproszonych gości.

Następnie Przewodniczący przedstawił program XIV posiedzenia Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN (kadencja 2020-2023). Zebrani uczcili minutą ciszy pamięć pracowników naukowych, zmarłych w ostatnich miesiącach: prof. dr hab. Elżbietę Szulkowską-Wojacek, prof. dr. hab. Jana Tywończuka oraz prof. dr. hab. dr. h.c. Stanisława Wężyka.

Przewodniczący prof. dr hab. Tomasz Szwaczkowski poinformował o dwóch nowych pozycjach książkowych: „Chów i hodowla pszczół” pod redakcją naukową prof. dr hab. Jerzego Wilde oraz „Żywnienie a zdrowie psów i kotów” pod redakcją prof. dr hab. Bogumiły Pilarczyk i dr hab. Adama Lepczyńskiego.

Część referatową poprowadziła prof. dr hab. Krystyna Demska-Zakęś, która przedstawiła zaproszonych gości: dr hab. Monikę Kowalską-Górską z Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu oraz prof. ZUT, dr hab. Jacka Sadowskiego z Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Zapowiadając pierwszy referat, Profesor Demska-Zakęś wyraziła zadowolenie z podjętej tematyki związanej z akwakulturą i gospodarką rybacką, a także ochroną środowiska wodnego.

Pierwszy referat pt. „Marikultura bałtycka – mrzonka czy realna perspektywa” wygłosił Profesor Jacek Sadowski. Pani Profesor Krystyna Demska-Zakęś zapraszając do wysłuchania wykładu Profesora Jacka Sadowskiego zwróciła uwagę na coraz częstsze informacje o ograniczeniu połowu ryb w Bałtyku, zarówno połowów komercyjnych, ale też połowów sportowych. Zadajemy sobie pytanie czy w ogóle będziemy mogli spożywać ryby morskie pochodzące z naszych wód Morza Bałtyckiego czy też będziemy skazani na import tych ryb. Pewnym rozwiązaniem może być hodowla nie tylko ryb, ale ogólnie organizmów wodnych właśnie w obrębie marikultury. Taką właśnie tendencję obserwujemy na świecie.

Swój wykład Profesor Sadowski rozpoczął od przybliżenia członkom Komitetu czym jest marikultura. Wskazał, że jest ona częścią akwakultury zajmującej się chowem organizmów morskich w otwartym oceanie, zamkniętej strefie przybrzeżnej czy też w basenach, stawach i innych urządzeniach usytuowanych na lądzie i zasilanych wodą morską. Nieżywnościowe produkty marikultury obejmują m.in. agar, perły czy kosmetyki produkowane z makroglonów. Biorąc pod uwagę warunki środowiskowe Bałtyku, Profesor Sadowski zwrócił uwagę, że na stosunkowo niskie zasolenie wody, które nie przekracza poziomu 6 - 7 promili. Powoduje to, że organizmy typowo morskie oceaniczne charakteryzują się w Bałtyku zdecydowanie niższym tempem wzrostu. Na możliwości rozwoju marikultury w Bałtyku wpływ ma również stosunkowo mała głębokość morza oraz temperatura wody, która przez większość roku zamyka się w zakresie od 10 do 20°C. Dlatego biorąc to pod uwagę w Bałtyku możliwa jest w zasadzie produkcja tylko ryb zimnolubnych. Wśród kilku technologii chowu stosowanych w marikulturze, najbardziej perspektywiczny i możliwy do wykorzystania w polskiej strefy Morza Bałtyckiego ze względu na swoją względną niezależność od środowiska morskiego, jest system RAS czyli system na lądzie oparty o recyrkulację wody, który można przede wszystkim wykorzystać do produkcji łososia atlantyckiego, turbota i pstrąga tęczowego. Drugą technologią możliwą do wykorzystania jest chów „pastwiskowy” (sea ranching), polegający na produkcji materiału zarybieniowego ryb morskich metodami akwakultury i zarybianie nimi Bałtyku. W Polsce działania takie dotyczą jesiotra, w celu odtworzenia jego populacji w Bałtyku. Po wygłoszonym wykładzie, głos w dyskusji zabrali: prof. dr hab. Krystyna Demska-Zakęś oraz prof. dr hab. Zdzisław Zakęś. Przewodniczący prof. dr hab. Tomasz Szwaczkowski podziękował serdecznie za bardzo interesujący wykład.

O wygłoszenie kolejnego referatu „Jakość wody w Polsce, a dobrostan ryb” została poproszona Pani dr hab. Monika Kowalska-Górska. Profesor Demska-Zakęś zapraszając do wysłuchania tego referatu, powiedziała, że będzie on dotyczył jakości wody w Polsce, w kontekście dobrostanu ryb. Jeżeli chodzi o dobrostan ryb, Pani Profesor Demska-Zakęś zwróciła uwagę, że Komisja Europejska interesuje się zagadnieniami związanymi z robactwem i akwakulturą, ale przede wszystkim pod kątem akwakultury. Komisja Europejska wydała wytyczne dotyczące zachowania dobrostanu, które w zasadzie sprowadzają się do dwóch punktów. 1 - to jakość wody, a drugi to czynności na rybach. Wykład Pani dr hab. Moniki Kowalskiej-Górskiej skoncentrowany był na tym pierwszym czynniku, czyli jakości wody i jej wpływie na dobrostan ryb. Po krótkim wprowadzeniu, dr hab. Monika Kowalska-Górska przedstawiła kluczowe elementy dobrostanu ryb: jakość wody, temperatura wody, światło, struktura środowiska, w tym roślinność i możliwość schronienia. Ryby wykorzystywane w akwakulturze charakteryzują się różnymi wymaganiami odnośnie wymienionych parametrów. Inne warunki temperaturowe, zawartość tlenu czy amoniaku w wodzie, będą optymalne w przypadku karpia a inne w przypadku pstrągów. Jeżeli chodzi o odczyn wody to za optymalny dla ryb uznaje się pH na poziomie 6,5 – 8,5. Na dobrostan ryb wpływają również zanieczyszczenia wód

powierzchniowych do których, dr hab. Monika Kowalska-Górska zaliczyła: pestycydy, nawozy sztuczne, substancje powierzchniowoczynne, węglowodory ropopochodne, fenole, chlorowe pochodne bifenylu, metale ciężkie, takie jak; ołów, miedź, chrom, kadm, rtęć i cynk. Kolejnym problemem, który został poruszony w Jej referacie, to masowe śnięcia ryb spowodowane zanieczyszczeniem Odry do którego doszło w 2022 roku. Omówione zostały możliwe przyczyny tej katastrofy ekologicznej. W podsumowaniu swojego wystąpienia dr hab. Monika Kowalska-Górska zadała pytanie „Co możemy zrobić , by Odra była nadal piękna i żywa? Jak dbać o wszystkie rzeki, by dawały dobrostan rybom, czyli różnorodne rzeki, takie by dla różnych ryb zapewniały dobrostan?”. Wśród propozycji działań, które należy zrobić aby zapewnić dobrostan ryb w rzekach to przede wszystkim monitoring jakości wody, zapobieganie zanieczyszczeniom wody i renaturalizacja przynajmniej części rzeki, jeżeli nie można tego zrobić na całej jej długości. Po wygłoszonym wykładzie, głos w dyskusji zabrali: prof. dr hab. Bogumiła Pilarczyk, prof. dr hab. Ewa Łukaszewicz, prof. dr hab. Zdzisław Zakeś oraz prof. dr hab. Tomasz Szwaczkowski.

Na zakończenie tej części obrad Profesor Krystyna Demska-Zakeś i Profesor Tomasz Szwaczkowski podziękowali obojgu Prelegentom za bardzo interesujące referaty.

Ad. II.

W kolejnym punkcie porządku dziennego powołano komisję skrutacyjną (dr Dorota Krencik) oraz przyjęto protokół z XIII posiedzenia plenarnego.

Następnie głos zabrała prof. Bogumiła Pilarczyk, która przedstawiła prace Komisji Dobrostan Zwierząt i Jakości Produktów. W ostatnim czasie na zaproszenie Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka członkowie Komisji uczestniczyli w dwóch spotkaniach. Pierwsze odbyło się w Koszalinie a tematyka spotkania dotyczyła wpływu pasożytów na dobrostanu bydła. Na drugim spotkaniu zaprezentowane zostały założenia EKO schematów.

Informację o pracach Komisji Genetyki Zwierząt przedstawiła dr Dorota Krencik. 1 lutego odbyła się konferencja naukowa „Konferencja pszczelarska dla otoczenia społeczno-gospodarczego - nauka praktyce”, która odbyła się w Lublinie, a Profesor Wilde był członkiem Komitetu Naukowego tej konferencji. Natomiast 2 i 4 lutego w Zespole Szkół Rolniczych - Centrum Kształcenia Zawodowego w Pszczeliej Woli odbyła się IX Międzynarodowa Konferencja Pszczelarska nt. „Uczony bez praktyki, to pszczoła bez miodu”. Natomiast 5 i 6 marca odbędzie się LXI Naukowa Konferencja Pszczelarska organizowana przez Instytut Ogrodnictwa Państwowy Instytut Badawczy Zakład Pszczelnictwa w Puławach oraz Strzelnicze Towarzystwo Naukowe, która odbędzie się w Puławach. Ponadto, Pani profesor Maria Siwek-Gapińska poinformowała, że na fanpage'u Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury znalazł się link do debaty „Genetyka a społeczeństwo”. Debata, moderowana przez Profesora Stanisława Kamińskiego, odbyła się podczas Polskiego Kongresu Genetyki. Na stronie FB są również umieszczone linki do publikacji na temat dobrostanu zwierząt autorstwa członków Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury. Pani Profesor Krystyna Koziellec zadeklarowała, że artykuł dotyczący dobrostanu świń pisany wspólnie z Panem Doktorem Kopyrą wkrótce zostanie ukończony. Natomiast do czasopisma „Żywność, Nauka, Technologia, Jakość” przyjęty został do druku artykuł autorstwa: Adrianna Szprynca, Anna Piliszek i Emilia Bagnicka pod tytułem „Rozwój badań w dziedzinie bioinżynierii i biotechnologii” z afiliacją Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury.

Profesor Krystyna Demska-Zakęś w imieniu Przewodniczącego Komisji ds. Nagrody KNZiA prof. Jana Jankowskiego przypomniała, że trwa konkurs o nagrodę KNZiA za rok 2023. Wnioski można składać do końca lutego br. Zaprosiła serdecznie do udziału w tym konkursie oraz do przekazywania w swoich jednostkach informacji o trwającym konkursie.

Przewodniczący prof. dr hab. Tomasz Szwaczkowski przekazał informacje, że webinarium o żubrach przygotowywane jest we współpracy z trzema komitetami PAN, będą trzy referaty i dyskusja. Jednym z prelegentów będzie prof. dr hab. Wanda Olech-Piasecka. Szczegóły zostaną wkrótce przekazane członkom Komitetu.

Kolejne wydanie Biuletynu Informacyjnego ukaże się na początku maja. W Biuletynie będzie podsumowanie kadencji Komitetu. Ostatnie posiedzenie Komitetu odbędzie się 9 maja 2024 roku, a posiedzenie nowo wybranego komitetu odbędzie się najprawdopodobniej 27 maja 2024 r.

W imieniu nieobecnej Profesor Małgorzaty Szumacher, Przewodniczący poinformował, że 2025 roku w Warszawie odbędzie się 50. już Sesja Komisji Fizjologii i Żywienia. Osobą odpowiedzialną za organizację Sesji jest Pan dr hab. Tomasz Niemiec, prof. SGGW.

Na zakończenie Przewodniczący prof. dr hab. Tomasz Szwaczkowski podziękował za udział w posiedzeniu oraz życzył dalszej owocnej pracy.

Na tym protokół zakończono.

Sekretarz Naukowy KNZiA PAN

Prof. dr hab. Anna Wójcik

Przewodniczący KNZiA PAN

Prof. dr hab. Tomasz Szwaczkowski

Olsztyn-Poznań, 8 lutego 2024 r.